

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 квітня 2025 року**

Одеса

2025

УДК 159.9: 37.015.3

А 43

Друкується за ухвалою Вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 16 від 29.05.2025 року)

А 43 Актуальні проблеми сучасної психології: теорія, досвід, практика / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року) / за ред. М.Й.Казанжи. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 718 с.

Редакційна колегія: Казанжи М.Й., доктор психологічних наук, професор; Саннікова О.П., доктор психологічних наук, професор; Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент; Водолазська О.О., кандидат психологічних наук, доцент; Бринза І.В., кандидат психологічних наук, доцент; Борисова О.О., кандидат юридичних наук, доцент; Василенко І.А., кандидат психологічних наук, доцент; Ульянова Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент; Черножук Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Оріщенко О.А., кандидат психологічних наук, доцент.

Збірник призначений для фахівців у галузі психології, наукових дослідників і практиків, викладачів закладів вищої освіти, педагогів і вихователів, докторантів, аспірантів та студентів. Рекомендації щодо впровадження результатів конференції полягають у підвищенні обізнаності науковців, викладачів і аспірантів щодо наслідків та перспектив становлення особистості у невизначеному світі та можливостей практичного використання досягнень загальної психології, психології особистості, історії психології тощо в сучасних умовах освіти та науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу покладено на авторів статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ISBN 978-617-7757-40-4

©Автори статей, 2025
© Університет Ушинського

2025

НАПН України, Ун-т менедж. освіти. Київ: АТОПОЛ ГРУП. Серія «Соціальні та поведінкові науки». 2020. Вип. 12(41). С.98-123.

3. Санніков О. І. Від стилю прийняття рішень до стильових характеристик особистості: генеза уявлень. *Вісник післядипломної освіти*. Серія: Соціальні та поведінкові науки. 2017. Вип. 3. С.98-115.

4. Санніков О. І., Саннікова А. О. Розумність у структурі особистості. *Психологічні науки*. 2020. Вип. 9(54). Серія 12.

5. Саннікова О. П., Санніков О. І. Авантюризм і ризик у структурі прийняття рішень. *Наука і освіта*. 2018. № 9–10 (CLXXIV–CLXXV). С. 111-119.

6. Саннікова О. П., Кузнєцова О. В. Системний аналіз адаптивності особистості: Монографія. 2017. С.58-76.

УДК: 159.923:159.96:316.485.26(045)

Сокол Т.В.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. У статті розглядаються особливості психологічного благополуччя студентської молоді в

умовах війни як важливого чинника збереження психічного здоров'я. Наголошується на актуальності проблеми через постійне зростання психоемоційного навантаження, пов'язане з тривалою невизначеністю, інформаційною напругою, загрозою безпеці, вимушеним переселенням та іншими викликами воєнного часу. Проаналізовано підходи до визначення поняття психологічного благополуччя, зокрема модель К.Ріфф, що включає шість основних компонентів. У дослідженні взяли участь 30 осіб віком від 18 до 50 років. Використано низку психодіагностичних методик, серед яких шкала безнадійності Бека, шкала задоволеності життям Е.Дінера, авторський опитувальник на основі моделі Ріфф, Фрайбургський особистісний опитувальник та тест упевненості у собі. Отримані результати дозволяють краще зрозуміти психологічний стан студентської молоді та окреслити шляхи підтримки їхнього благополуччя через інтегрований підхід, що поєднує психологічну допомогу, зміцнення соціальних зв'язків та створення сприятливого освітнього середовища.

Ключові слова: психологічне благополуччя, студентська молодь, війна, психічне здоров'я, життєстійкість, емоційна стабільність, тривожність, адаптація, освітнє середовище, психологічна підтримка.

Abstract. The article examines the psychological well-being of Ukrainian students in the context of war as a crucial factor in maintaining mental health. The relevance of the issue is emphasized due to the increasing psycho-

emotional pressure caused by prolonged uncertainty, information overload, security threats, forced displacement, and other challenges of wartime. Various theoretical approaches to psychological well-being are analyzed, with a focus on Carol Ryff's multidimensional model, which includes six key components. The study involved 30 participants aged 18 to 50. A range of psychodiagnostic tools were used, including Beck's Hopelessness Scale, Diener's Satisfaction with Life Scale, a custom questionnaire based on Ryff's model, the Freiburg Personality Inventory (FPI), and Romek's Self-Confidence Test. The obtained results provide insight into the psychological state of university students and suggest effective ways to support their well-being through an integrated approach combining psychological assistance, the strengthening of social connections, and the development of a supportive educational environment.

Key words: psychological well-being, student youth, war, mental health, resilience, emotional stability, anxiety, adaptation, educational environment, psychological support.

У сучасних умовах повномасштабної війни на території України студенти стикаються з підвищеним психоемоційним навантаженням. Перебудова повсякденного життя, втрата базового відчуття стабільності, вимушене переселення з рідного міста чи села, невпевненість у завтрашньому дні – ці та інші обставини суттєво позначаються на емоційному та психологічному стані молоді людини.

Наразі особливої значущості набуває питання збереження ментального здоров'я в умовах турбулентного соціального середовища, швидких змін і постійної інформаційної напруги. Щороку все виразніше окреслюється тенденція до зростання психічних розладів серед молоді, особливо серед студентства, яке перебуває в уразливому періоді життя – між підлітковим віком та дорослішанням, коли формується світогляд, життєві цінності й соціальні орієнтири.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, поняття психічного здоров'я включає не лише відсутність психологічних хвороб, а й здатність людини підтримувати внутрішню гармонію, проявляти емоційну стійкість, реалізовувати свій потенціал і взаємодіяти з соціумом у продуктивний спосіб [1].

В умовах війни ці компоненти порушуються або суттєво ослаблюються. Студенти втрачають звичне навчальне середовище, змушені адаптуватися до дистанційної освіти або нових освітніх установ за кордоном. Додатковий стрес викликає нестабільність фінансового становища родини, необхідність самостійно приймати складні життєві рішення, а також обмежений доступ до фахової психологічної допомоги.

Усе це вимагає створення ефективних систем підтримки психічного здоров'я молоді – як на рівні державної політики, так і у межах кожного окремого закладу освіти. Розвиток емоційної грамотності, тренінги зі стресостійкості, доступ до консультативної допомоги та створення атмосфери психологічної

безпеки в університетському середовищі мають стати важливими компонентами сучасної освітньої стратегії.

Сьогодні молодь, яка залишилася в межах України та продовжує здобувати освіту як в онлайн-форматі, так і під час очного навчання, часто перебуває в стані емоційного напруження, тривоги, страху, а також переживає панічні настрої, хвилювання, апатію або навіть агресивні реакції. Основною причиною такої емоційної нестабільності є тривалий стан невизначеності, в якому змушені жити молоді люди, а також постійне перебування в зоні звукового стресу – через повітряні тривоги, вибухи та інші загрозливі сигнали.

Ці чинники мають виражений деструктивний вплив на психологічний і психічний стан особистості. Вони порушують нормальне функціонування як фізіологічних, так і ментальних процесів, знижують здатність до ефективної комунікації, ускладнюють налагодження та підтримку міжособистісних зв'язків, і в цілому – призводять до зниження рівня суб'єктивного відчуття психологічного добробуту.

У цьому контексті надзвичайно важливою стає життестійкість – як особистісна риса, що забезпечує адаптацію до складних умов. Як зазначає О.А.Чиханцова, життестійкість є характеристикою, яка відображає рівень психічного здоров'я та включає три ключові установки: залученість, переконаність у здатності контролювати події та готовність приймати ризики. Авторка підкреслює, що ці компоненти безпосередньо взаємодіють зі стресовими чинниками,

визначаючи, наскільки ефективно особистість здатна справлятися з викликами середовища [2].

У сучасних умовах молодь, яка залишилася в Україні та продовжує навчання як у дистанційному, так і в очному форматі, часто перебуває в стані підвищеного емоційного навантаження. Вони стикаються з почуттям тривоги, страху, паніки, внутрішнього напруження, а також з проявами апатії чи агресії. Причиною цього є життя в умовах постійної невизначеності, під звуки повітряних тривог і вибухів, що супроводжують реалії війни.

Такі обставини негативно впливають на ментальне здоров'я молоді: порушується стабільність психоемоційного стану, змінюється робота фізіологічних та психічних механізмів, погіршується здатність до побудови та підтримки міжособистісних зв'язків. У результаті знижується рівень суб'єктивного відчуття емоційного комфорту та психологічного благополуччя, що є ключовим показником внутрішнього стану особистості.

Як зазначає О.А.Чиханцова, життестійкість слід розглядати як індивідуальну особистісну рису, що виступає показником рівня психічного здоров'я людини. Ця характеристика ґрунтується на трьох основоположних установках: залученість у власне життя, віра у здатність контролювати події, що відбуваються, та готовність приймати виклики й ризикувати. На думку дослідниці, ці компоненти тісно взаємодіють зі стресовими чинниками та визначають,

наскільки ефективно особистість справляється з труднощами [2].

Проблематику психологічного благополуччя досліджували численні науковці. Зокрема, Н.Бредберн і Е.Дінер інтерпретували його крізь призму категорій задоволеності та незадоволеності життям. М.Селігман акцентував увагу на позитивному афекті як ключовому елементі, що пов'язаний із активною діяльністю та досягненням цілей. У загальному сенсі психологічне, або суб'єктивне благополуччя можна визначити як цілісне внутрішнє утворення в структурі особистісного досвіду, що характеризується стабільним відчуттям задоволеності собою, власним життям і позитивним ставленням до подій, які особистість сприймає як важливі згідно з соціально прийнятими нормами.

Особливої уваги заслуговує концепція К.Ріфф, яка запропонувала багатовимірну модель психологічного благополуччя, що синтезує основні ідеї позитивного функціонування особистості, відомі в західній психології. Ця модель включає шість ключових компонентів:

- самоприйняття;
- позитивні міжособистісні взаємини;
- автономність;
- екологічна компетентність;
- наявність життєвої мети;
- особистісне зростання [3; 4].

Для емпіричного вимірювання цих складових було розроблено відомий психодіагностичний

інструмент – опитувальник Ryff's Scales of Psychological Well-Being.

У сучасній психологічній науці благополуччя трактується як динамічне, багатокомпонентне явище, що включає як суб'єктивні переживання, так і психологічні характеристики, які забезпечують адаптивну поведінку та сприяють ефективному функціонуванню особистості в соціумі [5].

Метою дослідження є теоретичне та практичне вивчення впливу на рівень особливості переживання психологічного благополуччя студентської молодді в умовах війни.

В дослідженні взяли участь 30 осіб віком від 18 до 50 років. Були використані наступні методики: «методика «Шкала безнадійності» Бека, «Шкала задоволеності життям» Е.Дінера, авторський Питальник психологічного благополуччя, розроблений на основі методики К.Ріфф «Шкала психологічного благополуччя». Для аналізу індивідуально-психологічних особливостей особистості, пов'язаних з психологічним благополуччям використовувались Фрайбургський багатофакторний особистісний опитувальник (FPI); тест впевненості у собі В.Г.Ромека.

У сучасних соціокультурних умовах питання щодо особистісних чинників що впливають на збереження психічного здоров'я набуває особливої значущості. Психологічне благополуччя особистості є ключовим чинником стабільного функціонування в суспільстві та основою для формування здорових міжособистісних відносин.

Психологічне благополуччя студентської молоді в умовах війни залежить від багатьох взаємопов'язаних чинників. Його підтримка вимагає інтегрованого підходу – психологічної допомоги, зміцнення соціальних зв'язків та гуманного освітнього середовища. Психологічне благополуччя студентської молоді виступає ключовим індикатором її здатності до адаптації та збереження життєстійкості в умовах воєнного стану. Його формування залежить від низки важливих чинників, серед яких вирізняються самоприйняття, автономність, наявність життєвих цілей, позитивна соціальна взаємодія та прагнення до особистісного розвитку.

Однак воєнні реалії створюють додаткове психоемоційне навантаження на молодь, що виявляється у підвищеному рівні тривожності, емоційній виснаженості, зниженні задоволеності життям, а також зростанні почуття безпорадності й безнадії. Емпіричні дані свідчать про необхідність системного підходу до психологічної підтримки студентства, особливо в умовах затяжної невизначеності, викликаній збройним конфліктом. Забезпечення психічного добробуту молодих людей вимагає інтеграції кількох напрямів підтримки: надання професійної психологічної допомоги, зміцнення соціальних зв'язків і створення безпечного, підтримувального освітнього середовища.

Література:

1. Комплексний план заходів у сфері психічного здоров'я. World Health Organization, 2023. С.34.

2. Чиханцова О.А. Життестійкість як ресурс психологічної стійкості. *Психологічний часопис*. 2023. №1(9). С.32-40.

3. Ryff C.D. Psychological well-being revisited: Advances in the science and practice of eudaimonia. *Psychotherapy and psychosomatics*. 2014. Vol. 83 (1). P.10-28.

4. Ryff C.D., Keyes C.L. The Structure of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1995. Vol. 69(4). P.719-727.

5. Каргіна Н.В. Основні підходи до вивчення психологічного благополуччя особистості: теоретичний аспект. *Наука і освіта*. 2015. №3. С.48-55.

УДК: 159.923

Ульянова Т. Ю.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та диференціальної психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Рибак Д.А.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОКАЗНИКІВ МОТИВАЦІЇ І СХИЛЬНОСТІ ДО РИЗИКУ

Анотація. У статті подано результати емпіричного дослідження мотивації до успіху, щодо уникнення невдач та схильності до ризику (кількісний аналіз). Здійснено аналіз теоретичних підходів щодо

Казанжи М.Й., Котовська Г.І. Особливості інтуїтивних характеристик студентів з різним типом професійної самореалізації.....	146
Калужинський Я.В. Суб'єктивне відчуття болю при посттравматичних стресових розладах внаслідок органічного ураження центральної нервової системи.....	155
Коваленко Т.В. Психологічні особливості осіб з різним рівнем нарцисизму.....	165
Козлова О. Особливості взаємозв'язку показників перфекціонізму та тривожності.....	174
Кравченко О.О. Мотиваційний аспект професійного саморозвитку особистості.....	181
Осіченко А.Д. Стратегії вирішення конфліктів подружжя різного рівня задоволеності шлюбом.....	187
Пригаріна П.А. Співвідношення параметрів психологічного здоров'я та показників життєстійкості і психологічного благополуччя особистості.....	201
Рукас Г.С. Суверенність осіб, що відрізняються особистісною зрілістю.....	209
Саннікова О.П., Домасова О.В. Факторна структура особистості успішного маніпулятора.....	218
Саннікова О. П., Терехова Н.В. Взаємозалежність показників рішимості і схильності до соціальної адаптивності.....	234
Сокол Т.В. Особливості переживання психологічного благополуччя особистості в умовах війни.....	242
Ульянова Т.Ю., Рибак Д.А. Співвідношення показників мотивації і схильності до ризику.....	251
Ульянова Т.Ю., Русавська А.П. Дослідження взаємозалежності комунікативної креативності та локусу контролю.....	263
Ульянова Т.Ю., Ткач С. Г. Співвідношення гендерного типу з тривожністю, фрустрацією, агресією та ригідністю.....	271
Ульянова Т.Ю., Черкасова Т.О. Психологічне благополуччя і парціальні позиції життєстійкості: аналіз зв'язків.....	283
Чебикін О.Я., Мішеніна А.В. Жіноча атрактивність як соціальний ресурс: особливості комунікації з жінками та чоловіками в контексті сприйняття та гендерної взаємодії.....	292
Ченчик О.М. Самоактуалізація осіб, що відрізняються суверенністю психологічного простору.....	299